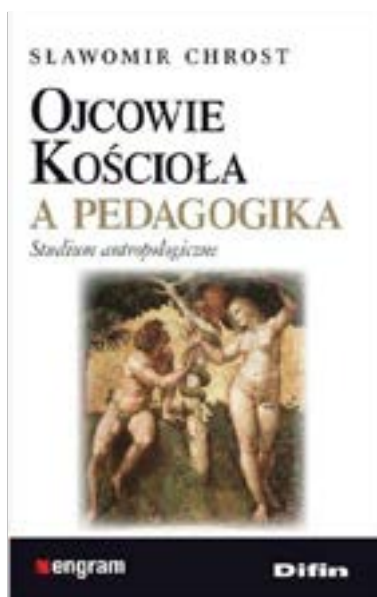


Sławomir Chrost

Ojcowie Kościoła a pedagogika. Studium antropologiczne

Wyd. Difin, Warszawa 2018, ss. 186



Zapewne każdy, nie tylko ci, którzy mieli styczność z pracą w placówkach oświatowych, mógł zetknąć się z zagadnieniem wychowania. Proces ten opiera się nie tylko na przekazie wiedzy w szkole, lecz również na kształtowaniu odpowiednich postaw i zaczyna się już w domu, gdzie pierwszymi wychowawcami są rodzice, wspierani przez pedagogów w szkołach. Patrząc na przemiany w szkolnictwie w ogóle, nasuwa się myśl Seneki Młodszego: *Gdy nie wiesz, do którego portu płyniesz, żaden wiatr nie jest dobry*. Z tej przyczyny potrzebna jest nieustanna weryfikacja kierunku, w którym zmierza dzisiejsze wychowanie.

Zagadnienie „powrotu do źródeł” w pedagogice porusza Sławomir Chrost w 186 stronicowej książce formatu B5: *Ojcowie Kościoła a pedagogika. Studium antropologiczne*, która ukazała się w 2018 roku nakładem warszawskiego wydawnictwa Difin.

Jak podaje wydawca, autor niniejszej publikacji jest doktorem nauk humanistycznych i doktorem nauk teologicznych, pedagogiem i teologiem, adiunktem w Instytucie Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Jest autorem ponad 40 publikacji naukowych, szczególnie w zakresie antropologii pedagogicznej. Sięgając wnikliwiej do internetu, możemy odnaleźć, że ks. dr hab. Sławomir Chrost jest profesorem tego uniwersytetu.

Książka składa się z trzech rozdziałów, z których każdy ma po 3 paragrafy. W pierwszej części swojej publikacji autor skupia się na przybliżeniu zagadnień metodologicznych, tłumacząc potrzebę i zasadność posługiwania się metodą hermeneutyczną w namyśle nad pedagogią i pedagogiką. Wychowanie zawsze jest procesem, który dokonuje się na żywym organizmie, dlatego też nie ma tu miejsca na jakieś wątpliwe eksperymenty czy też niepewne innowacje. Kształcenie nacechowane jest wpływem wielu czynników zewnętrznych, gdyż nie odbywa się w warunkach

laboratoryjnych. Dlatego też w podejściu do wychowania ważne jest interpretowanie historii na podstawie współczesnego rozumienia rzeczywistości, a to z kolei kształtowane jest przez historię.

Pedagogika personalistyczna wywołuje żywe zainteresowanie wśród tych, którzy mają styczność z procesem kształcenia zarówno teoretyków, jak i praktyków. W kolejnym punkcie swojej książki ks. Chrost ukazuje potrzebę sięgnięcia do personalizmu chrześcijańskiego, który opiera się na spotkaniu osób. Ta pedagogika sięga korzeniami do tradycji filozoficznej, która ukazuje osobę jako podmiot zaangażowany w proces socjalizacji, kształcenia i wychowania, afirmując jej godność, rozumność, wolę oraz zdolność do miłości każdej osoby. Odnosząc się do zagadnienia zasygnalizowanego w tytule książki, autor sięga do wybranych Ojców Kościoła, którzy w swojej nauce szczególnie akcentują cechy personalizmu oparte na głębokiej refleksji antropologicznej. Są to święci: Grzegorz z Nyssy, Jan Chryzostom i Augustyn, których sylwetki i życiorysy są przybliżone w tej części książki.

Drugi rozdział przedstawia ujęcie antropologiczne wybranych Ojców, przywołując liczne cytaty z ich pism, odwołując się do trzech punktów: *Formare* (natura), *Reformare* (łaska), *Conformare* (wieczność). Jest tu zawarty wykład antropologii chrześcijańskiej, która ujmując człowieka nie tylko w wymiarze horyzontalnym, lecz również w wertykalnym, czyli w odniesieniu do Boga i celu ostatecznego. *Formare*, czyli stworzenie człowieka ukazuje jego odniesienie do Stwórcy i osobową relację z Nim. Niestety, obraz ten zostaje zafałszowany przez grzech, który zniekształca tę podstawową prawdę o człowieku. Pomimo tego upadku, każda osoba nadal jest powołana do wiecznego życia z Bogiem, stąd potrzebna jest współpraca z łaską, aby wejść w rzeczywistość Wcielenia i Odkupienia, dzięki czemu można „odkłamać” ten obraz.

Ostatni rozdział prezentuje naukę wybranych Ojców Kościoła z zakresu pedagogii i pedagogiki, ukazując ich praktyczne zastosowanie i potrzebę wcielania w życie. Autor ukazuje niebezpieczeństwa związane ze źle rozumianą nauką o człowieku i jej konsekwencje w postaci „błędu antropologicznego” lub tworzeniu antyantropologii, czy też redukcjonistycznych wizji człowieczeństwa. Posługuje się przy tym bardzo aktualnymi przykładami z życia. Rozdział ten ukazuje też przykłady źle wykorzystanego obrazu człowieka i sygnalizuje ich zagrożenie dla dzisiejszego procesu kształtowania odpowiednich postaw i wartości.

Książka ks. Chrosta jest próbą „rewitalizacji” myślenia Ojców Kościoła i połączenia tego, co boskie i odwieczne z tym, co ludzkie i czasowe. Poszukiwanie odpowiedzi na podstawowe pytania: *kim jest człowiek? jak on się zmienia? oraz jaki jest cel jego przemiany?* wydaje się odgrywać kluczową rolę w osiągnięciu sukcesów wychowawczych.

W historii stworzono różne koncepcje człowieka. Każda z nich była powiązana z konkretnymi kierunkami w filozofii i panującymi trendami myślowymi. Niektóre u swych podstaw negowały lub też odrzucały to, co było już wypracowane w historii. Wiadomo jednak, że drzewo odcięte od korzeni z czasem uschnie, tak samo może się stać z wychowaniem, jeśli nie będzie zakorzenione w prawdziwych wartościach.

Z pewnością ta pozycja książkowa nakreśla pole do wnikliwszych badań i szerszego spojrzenia na to zagadnienie i wydobyć ze skarbcza przeszłości tego, co może być pomocne w dzisiejszym wychowaniu. Ujęcie personalistyczne w wychowaniu pozwala zachować odpowiedni kierunek kształcenia poprzez holistyczne spojrzenie na człowieka.

Całość pracy zasługuje na docenienie oraz zainteresowanie. Szczególnie powinni po nią sięgnąć pedagodzy i wychowawcy, którym leży na sercu kwestia pracy z młodym człowiekiem i prowadzenie go od wychowania do samowychowania.

Ks. Grzegorz Basara – doktorant Instytutu Teologii Moralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie..